

10 + 1 zásad včasné intervence pro profesionály

Partnerský přístup k rodině. Pro úspěch spolupráce pracovníka služby poskytující intervenci v rodině malých dětí s poruchou autistického spektra (PAS) a rodiče je základní podmínkou navázání a udržování vztahu založeného na vzájemné důvěře. Důležité je rovnocenné propojení silných stránek rodiče (zná svoje dítě nejlépe) a silných stránek pracovníka (má informace a zkušenosti, které mohou pomoci rodičům pochopit odlišnosti vývoje a chování dítěte a dát odpovědi na otázky, které si kladou). Společně hledejte co nejlepší možné řešení v každém konkrétním případě, které respektuje přání, potřeby a postoje rodiče a zohledňuje aktuální možnosti rodiny. V dobré víře navržené ideální řešení z pohledu profesionála nemusí být vždy správným nebo reálným řešením pro konkrétního rodiče a konkrétní situaci. Víc než poradenská pozice je rolí pracovníka podpora a provázení, které ze své podstaty brání dostat rodiče do podřízeného nebo závislého postavení na pracovníkovi.

 Poslechněte si text také v audio verzi. Čte Pavla Hradecká. ➔ [AutismPort](#)

1. Co nejvíc poznejte dítě a jeho rodinu. Zmapujte celkovou rodinnou situaci. Zjišťujte přání a potřeby všech zainteresovaných členů rodiny a průběžně si ověřujte, zda platí, nebo se změnil.

2. S rodinou pracujte jako s celkem. Terapie cílená pouze na dítě, bez zohlednění možností, potřeb a představ jeho blízkých, se může mít účinkem. Autismus dítěte má vliv na celou rodinu, každého jejího člena a jejich vzájemné vztahy. Rodič, kterému není poskytnutá potřebná péče, má výrazně snížené možnosti účinné pomoci dítěti.

3. Poskytněte rodině dostatečný čas. Rodiče potřebují čas na přijetí a zpracování diagnózy dítěte a změn s tím spojených. Jedná se o velmi náročnou životní situaci spojenou s velkou psychickou zátěží. Rodina musí postupně získat a zpracovat značné množství informací.

4. Poskytněte rodině dostatečné množství informací. Informujte o celé šíři PAS, předávejte odkazy na důvěryhodné informační zdroje. Pro rodiče může být obtížné se zorientovat v záplavě informací o autismu (problematika je velmi široká a různorodá, na veřejnosti se o autismu traduje mnoho mýtů a zkreslených informací). Současně je důležité rodiče informacemi nezahltit. Informujte rodiče o systému podpory v rámci sociálního systému, školství i zdravotnictví.

5. Směřujte rodinu na ověřené způsoby intervence (výchovné, vzdělávací, terapeutické, medicínské). Vůči dítěti používejte efektivní rozvojové techniky, individuálně upravené na míru (behaviorální přístupy, strukturované učení, alternativní komunikace atd.).

Rodině podrobně a trpělivě vysvětľujte doporučené postupy a ty, na kterých se dohodnete, ukazujte v praxi a uče je jich využívat. Informujte o rizicích alternativních metod, kterými může být finanční dopad, odklon od osvědčených postupů a v některých případech i přímé ohrožení vývoje dítěte.

6. Respektujte dítě. Vycházejte z jeho aktuálních schopností a dalších charakteristik (např. zohledněte smyslové potíže). Podporujte rodiče v realizaci zájmů dítěte. Není cílem změnit osobnost dítěte, ale hledat cesty, jak mu pomoci v situacích, které jsou pro něj těžké. A pokud je to potřeba, pomoci rodičům naučit se, jak dítě vychovávat a jak ho učit nové dovednosti.

7. Pomáhejte rodině v jejím přirozeném prostředí.

Nabídněte pomoc přímo v místě bydliště s využitím místních zdrojů a přirozené záchytné sítě, pokud jsou k dispozici.

8. Podpořte kontakty rodiny s dalšími rodiči dětí s PAS.

Zjistěte, zda o tuto možnost rodina stojí. Osobní zkušenosti jiných rodin, které si prošly podobnými situacemi, bývají pro rodiče velmi prospěšné. Přínosné mohou být praktické rady a zkušenosti. Rizikem je předávání „absolutních pravd“, vycházejících jen z jedné zkušenosti a nerespektujících skutečnost, že každé dítě je jiné, má jiné zájmy, potřeby a schopnosti.

9. Spolupracujte s dalšími odborníky. Rodina je často v péči mnoha odborných pracovišť, např. lékařů, psychologů, terapeutů či speciálních pedagogů. Zjišťujte, s jakými odborníky je rodina v kontaktu a jak spolupráce s nimi probíhá. Péče bývá nejúčinnější, pokud je koordinovaná, pracoviště spolu spolupracují a doporučené postupy jsou v souladu a vzájemně se doplňují.

10. Rozvíjejte se po profesní i osobnostní stránce.

Vzdělávejte se, využívejte pravidelné supervize, sledujte novinky v oboru. Problematika PAS se vyvíjí, proto je důležité nepodlehnout dojmu, že jí rozumím v celé šíři (rolí hraje velká různorodost v rámci PAS, mnoho podob autismu, mnoho odborností, které do péče o dítě a rodinu vstupují, i postupující výzkum). Je důležité si uvědomit, co o PAS nevím a kdy sám potřebuji pomoci. Nedílnou součástí profesionality je věnovat se vlastní psychohygieně a předcházet syndromu vyhoření.

Autorem textu je Bc. Jan Kouřil, recenzentkou Mgr. Petra Jůnová.